

Motion till riksdagen 2012/13:C231

av **Jan Lindholm (MP)**

Solenergi i den byggda miljön

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lagstiftning som föreskriver energiaktiva ytmaterial vid nybyggnation och renovering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstifta om ett mål för solenergi på byggnader.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett ambitiöst mål för solenergi i Sverige.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett ökat systemtänkande för att effektivare nyttja överskottsvärme och överskottsel.¹

¹ Yrkandena 3 och 4 hänvisade till NU.

Fel! Okänt namn på

Inledning

En viktig förutsättning för att vi i Sverige liksom i övriga världen ska kunna ha en god levnadsstandard samtidigt som vi lever på ett långsiktigt hållbart sätt, är att vi utvecklar nya tekniker som på ett effektivt sätt sparar på naturens resurser och ersätter fossila bränslen med förnybara. Inga tekniska lösningar räcker dock till för att försörja sju miljarder människor på planeten med en genomsnittlig europeisk levnadsstandard. Utan sociala åtgärder kommer vi att misslyckas, men den delen får tas upp i andra motioner.

En bostadspolitik som inte inkluderar smarta teknikval är enligt min uppfattning inte heller på sikt vare sig ekologiskt, ekonomiskt eller socialt hållbart. Idag finns en mängd tekniska lösningar som är hållbara, men de används fortfarande i allt för liten omfattning i Sverige, och jag anser att regeringen inte ger tillräckligt tydliga signaler och den stimulans som behövs för att klimatsmarta tekniska lösningar ska växa tillräckligt snabbt. Regeringen har istället signalerat att man vill utveckla kärnkraften som den primära energikällan i landet. Risker är stor att sådana signaler skapar oro och försenar den nödvändiga introduktionen och utvecklingen av ny klimatsmart teknik. Kärnkraftskramarna kommer med tiden att inse sitt misstag.

Parallellt med introduktion av förnybar energi är effektivisering och minskning av energianvändningen viktigt. Alliansregeringens förda politik har på flera områden fått motsatt effekt. Ett exempel är det helt kravlösa ROT-avdrag man infört som i praktiken innebär att många av de insatser som görs med statligt bidrag ökar energiförbrukningen i fastigheterna.

Att skattemedel subventionerar, ur energisynpunkt, kontraproduktiva investeringar kan inte motiveras med den tveksamma sysselsättningseffekt stödet antas ha gett. Det rimliga vore att ett avdrag villkoras även tydliga energivinsterna. Miljöpartiet har drivit såväl en energibonus i ROT-systemet för privata bostäder och ett särskilt klimat-ROT för hyresfastigheter samt ett riktat skol-ROT för att förbättra skollokaler. Där ingår också krav på energieffektivisering. Jag föreslår därutöver i en annan motion ett särskilt riktat ROT-stöd till åtgärder för bostäder som drabbats av inomhusmiljöproblem som skapat svåra hälsoproblem för de boende.

Solenergi för bostäder

Bebyggelse och boende svarar för drygt 40 procent av Sveriges totala energianvändning. Direktverkande el och fossila bränslen värmer än i dag alltför många bostäder. Att minska energianvändningen genom bättre isolering och att använda en allt större andel förnybara energikällor är ett viktigt steg för ett långsiktigt hållbart boende.

Det är viktigt med ett fortsatt stöd till utvecklingen av förnybara energikällor, t.ex. solvärme, solceller, vind- och vågkraft, liksom biobränslen och andra tekniker som innebär en långsiktigt hållbar energiförsörjning.

Potentialen för användning av solenergi är stor även i Sverige, och energibehovet i moderna hus är i huvudsak kopplat till användningen av varmt vatten som ofta är större på sommaren än på vintern. Behovet av värme på vintern är i dag marginellt större än behovet av energi för kyla i ett modernt hus på sommaren. Den skillnaden kommer troligen att ytterligare minska om det förslag till EU-direktiv för all nybyggnation som i praktiken innebär det vi brukar benämna ”passivhus” skulle börja gälla från 2019. Och självklart bör Sverige anamma det som norm långt tidigare.

Att använda husens tak och fasader som energiaktiva ytor för att minimera behovet av utifrån tillförd energi är en självklar och långsiktig lösning på en stor del av energiförsörjningen. Trots att inga regler har föreskrivit det är ändå många hustak vända i för solenergi lämpligt vädersträck.

För att nå det mål Miljöpartiet har satt upp, nämligen att vart fjärde tak senast år 2020 ska var klätt med solfångare eller solceller, krävs inte bara morötter utan även styrande regler. En modern bygglagstiftning bör innehålla regler inte bara om energisnåla lösningar och hållbara materialval utan även om att yttre ytmaterial på nya byggnader så långt som möjligt ska ta till vara den energi som faller på byggnaden. Ett sätt att styra i den riktningen är att bygglagstiftningen innehåller regler om nybyggnation som ställer krav på energiaktiva ytmaterial för tak och fasader.

Spanien och Portugal har infört en lagstiftning om solfångare för nybyggnation och renoveringar som borde kunna ligga till grund för initiativ i Sverige. Riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma till riksdagen med lagförslag i linje med denna motion.

Miljonprogramsområden

Sverige har ambitiöst arbetat med att utveckla såväl bioenergi som vindkraft som komplement till vår gamla vattenkraft för att göra oss oberoende av fossil energi. Såväl i valrörelsen 2006 som i den senaste valrörelsen 2010 var frågan om renoveringsbehov av de så kallade miljonprogrammen en hett debatterad fråga. Även om inget parti redovisar någon tydlig lösning verkar det råda samstämmighet kring frågan att dessa bostäder på något sätt måste renoveras. En stor del av dessa hus har platta tak med stor risk för fuktskador eller tak som, även om de inte är av den konstruktionen, är i behov av utbyte. Tilläggsisolering och nya fasader är även i många fall nödvändigt för att nå de mål för energieffektivisering som är önskvärda.

Solabsorberande ytor, både för produktion av värme och för produktion av el, är utmärkta ytmaterial med lång livslängd. Att medvetet arbeta med solenergi som ett alternativt ytmaterial vid renoveringar bör göra det möjligt att snabbt nå låga priser. Ett mål att uppnå minst en total produktion på 15 TWh värme och 20 TWh el från sol till år 2030 borde ingå i det paket för omställning till en hållbar framtid som regeringen rimligen bör arbeta för. En sådan inriktning kan även motiveras ur ett sårbarhetsperspektiv eftersom leverans-

Fel! Okänt namn på

säkerhet blir en allt viktigare fråga att allt fler av våra vardagsapparater är beroende av el av hög kvalitet.

När miljonprogramsområdena har renoverats kommer energibehovet för uppvärmning att kraftigt minska samtidigt som behovet av kylning mycket väl kan öka. Ur ett systemperspektiv är det då önskvärt att lokalt producerad el inte används för att lokalt producera kyla. Ett ökat systemtänkande måste in i renoveringsarbetet så att den högvärdiga elen används rätt, kanske i första hand för transporter, belysning och maskiner. Att införa fjärrkyla i kombination med fjärrvärme innebär att de hus där människorna samlas kan antingen värma eller kyla även andra huskroppar. Med modern teknik kan överskottse energi alltid tas till vara och användas till det som behövs. Även värme för att kyla eller kyla för att värma.

Varför solenergi i Sverige?

Det globala uppdraget är att minska användningen av fossil energi och att växla över till långsiktigt hållbara energilösningar. Sverige har goda förutsättningar för vattenkraft och har redan en väl utbyggd sådan. Vi har även mycket stora resurser i form av bioenergi som kan utvecklas betydligt. Våra förutsättningar för vindkraft är likaså mycket goda, och våra långa kustresor erbjuder många möjligheter att utveckla teknik som tar vara på vågornas energi.

Alla länder på jorden har inte så goda förutsättningar som vi har. Man skulle kanske kunna påstå att Sverige är ett av de mest lyckligt lottade länderna när det gäller såväl de beräknade negativa konsekvenserna av ett ändrat klimat som förutsättningar att ställa om. Vi kan därför inte enbart se till våra egna behov utan vi måste räkna med att exempelvis våra bioenergiresurser, i ett globalt perspektiv, mycket väl kan komma att behövas för andra syften än energi. Att använda många olika och väl spridda tekniska lösningar är även ur ett sårbarhetsperspektiv att föredra i förhållande till ett beroende av få stora anläggningar.

Solenergi kommer därför att i ett globalt perspektiv bli en allt viktigare energiteknik. Sverige är teknikledande på solenergi, exempelvis genom SERC i Borlänge och Ångström labb i Uppsala, även om vi saknar stora bolag på området. Det är fortfarande möjligt för oss att behålla den positionen om vi snarast ser till att skapa en fungerande hemmamarknad. ABB:s teknik för överföring på långa avstånd anses även göra det möjligt att överföra el från solceller i Sahara till Norden. Island arbetar hårt för att få till stånd en kabel med sådan teknik för att kunna sälja geobaserad el till Europa. Med rätt utformad politik kan solenergiområdet bli en av Sveriges nya stora industrigrenar. Det finns många små och medelstora företag i Sverige som har kunnande men som idag saknar just hemmamarknaden.

Förslag

För att Sverige skall behålla sin tätposition när det gäller solenergiteknik fordras det att vi får en större hemmamarknad snarast. Svenska teknikföretag kan inte enbart arbeta på exportmarknader. För att hinna ifatt övriga länder inom EU som redan kommit betydligt längre än oss, bland annat med hjälp av svenska företag, krävs det lagstiftning som mer liknar det många andra länder redan infört.

En lagstiftning som föreskriver energiaktiva ytmaterial vid nybyggnation och renovering skulle vara en sådan reform som kraftigt bidrar till att vi når klimatmålen, får starka motiv att ta tag i renoveringen av miljonprogrammen, stöder våra teknikföretag och skapar nya jobb. Därför bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag i den riktningen.

För att ytterligare öka takten i omställningen bör en lag om energiaktiva ytmaterial enligt ovan även kompletteras med tydliga mål som anger andelen omställda byggnader med lämpliga tidsintervaller. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning om ett mål för solenergi på byggnader i linje med det som omnämns i motionen.

Solenergiteknik är inte enbart en teknik för hållbar och tålig beklädnad av byggnader utan tekniken kan även användas i en mängd andra sammanhang. Regnskydd och skuggning är några exempel. Solceller är redan vanliga i mängder av mobila applikationer och förekommer flitigt som energikälla för icke nätanslutna installationer. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på ett samlat mål för solenergi i Sverige.

Solenergi är högvärdig energi. Hushållning och effektivisering måste vara ett huvudspår. Med en omfattande produktion av el och värme spridd i hela byggnadsbeståndet krävs ett avancerat system för bästa nyttjande. Lokal produktion för lokala behov är självklart en bra tanke men i ett större systemperspektiv inte självklart detsamma som smart nyttjande. Ett växande bestånd av lågenergihus eller passivhus kommer att generera överskott såväl på värme som på kyla om det görs möjligt. Det är inte smart ur ett systemperspektiv att använda el för att reglera de små justeringar i värme- och kylbehov som smarta hus kan ha även om det för varje enhet kan vara att föredra. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på hur regelverk och styrmedel kan utvecklas för att vi effektivare skall kunna nyttja överskottsenergier i alla enheter i beståndet, men även för att i ett helhetsperspektiv också använda rätt energislag på rätt ställe. Enklast uttryckt som ett önskemål om ett system för optimerad energianvändning.

Stockholm den 2 oktober 2012

Jan Lindholm (MP)